

مقاله ویژه

ارزیابی و سنجش مقالات مجله جغرافیا و برنامه‌ریزی طی سال‌های ۱۳۸۹-۱۳۹۳ در پایگاه استنادی علوم جهان اسلام ISC

فاطمه علی‌نژاد چمازکتی^۱
سعیده میرحق جو لنگرودی^۲

چکیده

ظرفیت علمی هر کشور، یکی از شاخص‌های اصلی توسعه پایدار آن کشور به‌شمار می‌آید. پیشرفت و ارتقای این توان مستلزم بهبود وضعیت تولیدات و انتشارات علمی آن کشور است. این نوشتار به بررسی وضعیت انتشارات علمی مجله جغرافیا و برنامه‌ریزی در سال‌های ۱۳۸۹-۱۳۹۳ می‌پردازد. پژوهش حاضر از نوع توصیفی و به‌روش پیمایشی انجام گرفته است. یافته‌های پژوهش حاکی از آن است که در پنج سال مورد بررسی ۲۰۱ مقاله به چاپ رسیده که از این تعداد ۸۷ درصد مقالات به صورت چند نویسندگی است و مشارکت نویسندگان بیش‌تر به‌صورت درون‌موسسه‌ای می‌باشد. میانگین درجه همکاری نویسندگان ۰/۸۷ و میانگین شاخص همکاری ۲/۵۳ است و نشان می‌دهد روابط هم‌تالیفی بین نویسندگان مجله بسیار قوی است که در این میان بیش‌ترین درصد همکاری بین دو و سه نویسنده دیده می‌شود. دانشگاه تبریز با ۹۷ مقاله حدود ۵۰ درصد مقالات مجله را به خود اختصاص داده و پرکارترین موسسه شناخته شده است.

واژگان کلیدی: مجله جغرافیا و برنامه‌ریزی، تولید علم، علم‌سنجی، روابط هم‌تالیفی.

مقدمه

در عصر حاضر، پژوهش و تولید اطلاعات علمی نقش عمده‌ای در توسعه کشور و تحقق بخشیدن به اصل دانایی محوری و جنبش نرم‌افزاری دارد. در این عصر تکیه بر نیروی انسانی و توانایی تولید اطلاعات علمی نقش عمده‌ای در اعتلای علم و فرهنگ در سرزمین ما دارد و می‌توان گفت یکی از عوامل مهم پیشرفت علمی یک کشور، توان پژوهشی و کیفیت مقاله‌های چاپ شده در مجلات معتبر است. از این رو به نقش خطیر مجلات علمی می‌توان اشاره کرد که با گزینش مقالات علمی و کاربردی و تشویق نویسندگان به این مقالات در جهت پیش‌برد اهداف علمی کشور پیش می‌روند. به تعبیری می‌توان گفت مجلات معتبر علمی یکی از مهم‌ترین و اصلی‌ترین جایگاه‌ها را در ارائه دانش علمی کشور عهده‌دار هستند. این پژوهش به تحلیل و بررسی مجله جغرافیا و برنامه‌ریزی به‌عنوان یکی از مجلات علمی و معتبر پرداخته است.

بیان مساله

یکی از شاخص‌های سنجش توسعه و پیشرفت هر کشور، تولیدات علمی آن است که تعداد انتشارات علمی، مهم‌ترین شاخص کمی آن محسوب می‌شود. دیگر از ملاک‌های ارزیابی توان علمی دانشگاه‌ها، تعداد مقالات نمایه شده اعضای هیأت علمی و پژوهشگران آن است (Chen & et, 2006: 443). چون تولید علم در وهله نخست در مقاله‌های علمی تجلی می‌یابد و ترویج آن از طریق مجلات انجام می‌پذیرد، لذا مجلات نخستین منابعی هستند که پیشرفت‌های علمی را منعکس می‌کنند. داندر^۳ اعتقاد دارد که میزان مقالات علمی یکی از شیوه‌های سنجش برون‌داد علمی یک کشور است (Dunder, 1998: 607).

اهداف تحقیق

توزیع فراوانی مقالات مجله جغرافیا و برنامه‌ریزی طی سال‌های ۱۳۸۹ تا ۱۳۹۳؛

بررسی الگوی تک نویسندگی و چندنویسندگی مجله جغرافیا و برنامه‌ریزی؛
الگوی مشارکت درون‌موسسه‌ای و بین‌موسسه‌ای مجله جغرافیا و برنامه‌ریزی؛
شناسایی پرکارترین موسسه مجله جغرافیا و برنامه‌ریزی؛
شناسایی پرکارترین نویسنده مجله جغرافیا و برنامه‌ریزی؛
شناسایی درجه همکاری نویسندگان مجله جغرافیا و برنامه‌ریزی؛
شناسایی شاخص همکاری نویسندگان مجله جغرافیا و برنامه‌ریزی.

پیشینه تحقیق

اسدی و ثقفی در مقاله‌ای به بررسی میزان هم‌تالیفی پژوهشگران ایرانی در حوزه فنی و مهندسی پرداختند. یافته‌های آن‌ها نشان می‌دهد الگوی مشارکت نویسندگان به صورت دو نویسنده می‌باشد. به گونه‌ای که ۹۲ درصد تولیدات به صورت مشارکتی بوده است (اسدی و ثقفی، ۱۳۹۲: ۱۱۱-۱۳۳).

حیدری و صفوی در مقاله خود به بررسی ضریب همکاری گروهی نویسندگان مقالات مجله پژوهش در پزشکی پرداختند نتایج نشان داد که میانگین تعداد نویسندگان ۱/۹۴ بود. بیش‌ترین تعداد مقالات توسط ۴ نویسنده نوشته شده و مولفان به چندنویسندگی گرایش داشتند (حیدری و صفوی: ۱۳۹۱: ۱۰۹-۱۱۳).

قهنویه و همکاران در پژوهشی به تحلیل محتوایی و استنادی مجله مدیریت اطلاعات سلامت، دریافتند که بیش‌ترین تعداد مقاله ۵۱ عنوان در سال ۸۹ به چاپ رسیده است (قهنویه و همکاران، ۱۳۹۰: ۸۶-۹۶).

اسدی و همکاران در مقاله‌ای به بررسی همکاری‌های علمی و شبکه‌های هم‌تالیفی در تولیدات علمی دانشگاه صنعتی شریف پرداختند. یافته‌های آن‌ها حاکی از آن است که تولیدات هم‌تالیفی این دانشگاه در حال افزایش است (اسدی و همکاران، ۱۳۹۲: ۱۶۶-۱۸۶).

مقصودی و دوستدار طی پژوهشی به تحلیل توصیفی و استنادی مقالات پژوهشنامه علوم سیاسی پرداختند. نتایج این پژوهش نشان داد که ۲۳/۵ درصد مقالات توسط ۸ نویسنده انجام شده و ۶۲ درصد به صورت تک نویسنده و ۲۹ درصد مقالات توسط دو نویسنده و ۹ درصد با بیش از دو نفر به نگارش در آمده است (مقصودی و دوستدار، ۱۳۹۲: ۳۳-۵۹).

محمدی و همکاران در پژوهشی به بررسی میزان همکاری گروهی با تعداد استناد به مقالات مجلات انگلیسی زبان وزارت بهداشت نمایه شده در web of science پرداختند. نتایج نشان داد که به‌طور میانگین در تالیف هر مقاله ۴/۳۷ نویسنده مشارکت داشتند. همچنین همبستگی مثبت و معناداری بین تعداد نویسندگان و تعداد استناد به هر کدام از مقالات وجود دارد (محمدی و همکاران، ۱۳۹۳: ۷۱۵-۷۲۵).

پایی و نوشین فرد در مقاله‌ای، الگوی هم‌تالیفی پژوهشگران ایرانی را در حوزه سم‌شناسی در پایگاه موسسه اطلاعات علمی مورد ارزیابی قرار دادند. آن‌ها دریافتند که بیش‌ترین میزان مشارکت در تولید مدارک دارای ۳ نویسنده بوده است. همچنین در بین موسسات و مراکز پژوهشی، دانشگاه‌های علوم پزشکی تهران، شهید بهشتی و جندی‌شاپور اهواز به ترتیب به‌عنوان پرکارترین دانشگاه‌های کشور در تولید مدارک علمی در حوزه سم‌شناسی، در رتبه‌های اول تا سوم قرار گرفتند (پایی و نوشین فرد، ۱۳۹۳: ۴۹-۵۹).

چو و دیگران در مقاله‌ای به بررسی مقالات هم‌تالیفی کشور چین پرداختند. یافته‌های پژوهش نشان داد که هم‌تالیفی عموماً منجر به افزایش و بهبود تولید کلی مقالات می‌شود (Cho & et al, 2010: 463-470).

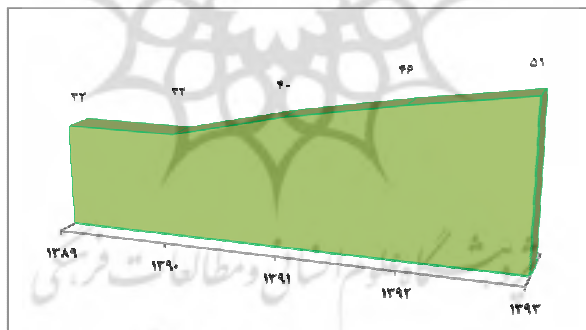
مواد و روش‌ها

پژوهش حاضر پیمایشی با رویکرد علم‌سنجی می‌باشد، کومار معتقد است در این نوع روش گردآوری نظام‌مند اطلاعات از نمونه‌ها یا پاسخ‌گویان به‌منظور شناسایی یا پیش‌بینی

جنبه‌هایی از رفتار جامعه مدنظر است (کومار^۴، ۱۳۷۴: ۹). جامعه آماری پژوهش حاضر شامل ۲۰۱ مقاله مجله جغرافیا و برنامه‌ریزی طی سال‌های ۱۳۸۹-۱۳۹۳ می‌باشد. برای تحلیل داده‌ها از آمار توصیفی و نرم‌افزار اکسل استفاده گردید. داده‌ها از پایگاه استنادی علوم جهان اسلام و سایت مجله مذکور گردآوری شد.

بحث و یافته‌ها

در پژوهش حاضر تمامی مقالات پنج سال اخیر مجله جغرافیا و برنامه‌ریزی دانشگاه تبریز مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت. این مجله به صورت فصلنامه شمارگان خود را منتشر می‌کند در نتیجه در پژوهش حاضر ۲۰ شماره این مجله بر اساس شاخص‌های مختلف علم‌سنجی و تحلیل استنادی، ارزیابی شد. داده‌ها نشان داد که در بیست شماره مجله جغرافیا و برنامه‌ریزی ۲۰۱ مقاله منتشر شده است. بر اساس داده‌های نمودار شماره ۱، سال‌های ۱۳۹۳ و ۱۳۹۲ با انتشار بیش‌ترین مقاله، بالاترین فراوانی را داشتند.

نمودار (۱) توزیع فراوانی مقالات مجله در سال‌های ۱۳۸۹-۱۳۹۳

با نگاهی به نمودار شماره ۱ درمی‌یابیم که مجله جغرافیا و برنامه‌ریزی در سال‌های مختلف نظم انتشاراتی را رعایت نموده و تعداد مقالات منتشر شده در هر شماره مجله با شمارگان دیگر آن متفاوت است و از رشد صعودی برخوردار بوده است.

الگوی مشارکت نویسندگان

پدیده جهانی شدن و رشد فزاینده ارتباطات، متخصصان و پژوهشگران را به ارتباط بیش‌تر، همکاری علمی و تألیف مشترک سوق داده است. در دنیای امروز، یک فرد متخصص به‌ندرت می‌تواند به تنهایی تمام تخصص‌ها، مهارت‌ها، منابع و امکانات لازم را برای غلبه بر مشکلات پژوهشی داشته باشد (رحیمی و فتاحی، ۱۳۸۶: ۲۳۶). همکاری دانشمندان و پژوهشگران با یکدیگر را می‌توان گسترده‌ترین نوع همکاری علمی دانست که منافع و مزایای بسیاری هم برای اشخاص و سازمان‌ها و هم برای کشورها در بر دارد. تلاش دولت‌ها برای ایجاد زمینه‌های لازم جهت شکل‌گیری این نوع مشارکت، بستر مناسبی را برای رشد و پیشرفت علمی کشور فراهم می‌آورد (دیده‌گاه و همکاران، ۱۳۹۰: ۹۵). جدول (۲) الگوی همکاری بین نویسندگان مجله جغرافیا و برنامه‌ریزی را نشان می‌دهد. همان‌گونه که در جدول مشاهده می‌شود تنها حدود ۱۳ درصد مقالات تک‌نویسنده بوده و ۸۷ درصد مقالات با همکاری و مشارکت چند نویسنده تألیف شده است. در این میان بیش‌ترین هم‌تالیفی در میان مقالاتی است که با همکاری دو و سه نویسنده صورت گرفته است. آمار نشان داده که ۷۳/۶۴ درصد مقالات به این دو گروه اختصاص یافته است. به عبارتی می‌توان گفت که نویسندگان این مجله در تألیف مقالات بیش‌تر به همکاری و مشارکت گروهی تمایل دارند و نگارش انفرادی در بین نویسندگان این مجله بسیار کم دیده می‌شود.

جدول (۲) الگوی مشارکت نویسندگان در تألیف مقالات

سال	تک نویسنده	دو نویسنده	سه نویسنده	چهار نویسنده	پنج نویسنده
۱۳۸۹	۵	۱۲	۱۱	۲	۲
۱۳۹۰	۶	۱۲	۱۲	۱	۱
۱۳۹۱	۶	۱۲	۱۶	۴	۲
۱۳۹۲	۲	۱۹	۱۹	۳	۴
۱۳۹۳	۷	۱۹	۱۶	۷	۱
کل	۲۶	۷۴	۷۴	۱۷	۱۰
درصد	۳۹/۱۲	۸۲/۳۶	۸۲/۳۶	۴۶/۸	۷۹/۴

روابط هم‌نویسندگی موسسه‌ای و بین‌موسسه‌ای

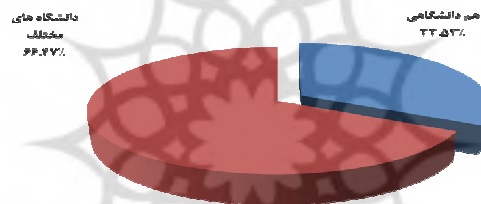
مقالات هم‌تالیفی محصول همکاری علمی بین محققان و دانشمندان است. این همکاری می‌تواند در سطح موسسه‌ای و یا بین‌موسسه‌ای اتفاق بیافتد. هدف اصلی در همکاری ایجاد هم‌مدلی، هم‌اندیشی و مشارکت میان دانشمندان و پژوهشگران است. از دیگر مزیت‌های همکاری علمی تبادل ثمربخش ایده‌ها، کیفیت بالاتر و اعتبار بیشتر آثار حاصل از همکاری علمی و دریافت استنادهای بیش‌تر است (رسول‌آبادی و همکاران، ۱۳۹۴: ۱۰۶). شواهدی وجود دارد که نشان می‌دهد رابطه معنی‌داری بین همکاری گروهی و کیفیت بهتر آثار علمی وجود دارد (Hart, 2000: 95) پژوهش‌ها نشان داده که نسبت همکاری درون موسسه‌ای بیش‌تر از سایر انواع است. طبق نظر زوکر^۵ و دیگران از آن‌جا که موسسات تحقیقاتی و دانشگاهی اغلب متخصصانی با علایق یکسان و مشابه را در یک‌جا جمع می‌کنند همکاری درون‌موسسه‌ای بیش‌تری را نسبت به سایر همکاری‌ها خواهد داشت. او علت این امر را اعتماد افراد در ارائه و تبادل اطلاعات ذکر می‌کند. (رحیمی و فتاحی، ۱۳۸۶: ۲۴۳) در جدول شماره ۳ همکاری بین‌موسسه‌ای نویسندگان در مجله جغرافیا و برنامه‌ریزی مشاهده می‌شود، همان‌طور که مشاهده می‌شود نویسندگان بیش‌تر تمایل دارند در تالیف مقالات با پژوهشگران موسسه خود مشارکت نمایند و به همکاری با سایر پژوهشگران از موسسات دیگر رغبت کم‌تری نشان می‌دهند. با توجه به داده‌های موجود از ۲۰۱ مقاله مورد بررسی، ۱۷۵ مقاله با مشارکت چندنویسنده انجام شده از این تعداد، ۱۱۸ مقاله با مشارکت نویسندگان از یک موسسه و ۵۷ مقاله با همکاری نویسندگان از موسسات مختلف تالیف گردیده است.

جدول (۳) توزیع فراوانی مشارکت نویسندگان درون‌موسسه‌ای و بین‌موسسه‌ای

سال‌ها	درون‌موسسه‌ای	بین‌موسسه‌ای
۶	۲۱	۱۳۸۹
۵	۲۱	۱۳۹۰

۱۵	۱۹	۱۳۹۱
۱۹	۲۶	۱۳۹۲
۱۲	۳۱	۱۳۹۳
۳۳/۵۳	۶۶/۴۷	درصد
۱۱۸	۵۷	مجموع

همان‌گونه که در نمودار شماره ۲ مشاهده می‌شود مشارکت بین‌موسسه‌ای نویسندگان مجله بیش از دوبرابر مشارکت درون موسسه‌ای است و این مساله با نظر زوکر و دیگران هم‌خوانی دارد. شاید بتوان گفت موسسه مشترک، هدف، دیدگاه و علایق مشترک علت این امر می‌باشد.

نمودار (۲) مشارکت نویسندگان درون‌موسسه‌ای و بین‌موسسه‌ای

دانشگاه‌های پرتولید

دانشگاه به‌عنوان نهاد آموزشی و پژوهشی یکی از مهم‌ترین نهادهای فعال در اقتصادهای دانش محور محسوب می‌شود که تأثیر بسزایی در عملکرد نوآورانه کشورها دارد (Hill, 2006: 103) و به‌عنوان برجسته‌ترین مراکز علمی و پژوهشی هر کشوری نقش تعیین‌کننده‌ای در رشد و توسعه آن کشور ایفا می‌کند. یکی از شاخص‌های ارزیابی دانشگاه‌ها، تحلیل و سنجش تولیدات علمی پژوهشگران و اعضای هیات علمی آنها محسوب می‌شود. جدول ۴ پرکارترین دانشگاه را در تولید مقالات مجله جغرافیا و برنامه‌ریزی معرفی می‌کند. نتایج حاکی از آن است که دانشگاه تبریز با تولید ۹۷ مقاله در صدر پرکارترین موسسه قرار دارد. همچنین دانشگاه اصفهان در جایگاه و دانشگاه تربیت مدرس در رتبه سوم موسسات پرتولید قرار دارد.

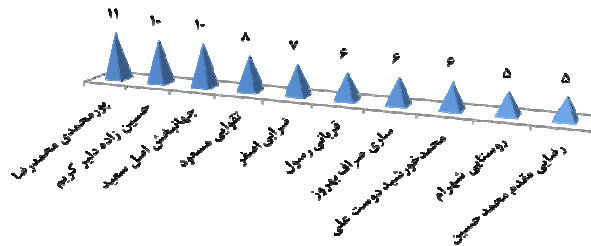
جدول (۴) دانشگاه‌های پرکار در تولید مقالات مجله

موسسه	تعداد مدرک	درصد
دانشگاه تبریز	۹۷	۴۸/۳۹
دانشگاه اصفهان	۳۴	۱۶/۹۳
دانشگاه تربیت مدرس	۱۴	۶/۹۷
دانشگاه تهران	۱۳	۶/۴۷
دانشگاه زنجان	۱۱	۵/۴۸
دانشگاه شهید بهشتی	۸	۳/۹۸
دانشگاه محقق اردبیلی	۸	۳/۹۸
دانشگاه سیستان و بلوچستان	۷	۳/۴۸
دانشگاه خوارزمی	۶	۳/۹۹
دانشگاه ملایر	۵	۲/۴۹

نویسندگان پرکار

یکی از ملاک‌های ارزیابی توان علمی دانشگاه‌ها، تعداد مقالات نمایه شده اعضای هیات علمی و پژوهشگران آن‌ها است. اعضای هیات علمی حوزه‌های مختلف هر کشور هرچه بیش‌تر بتوانند خدمات خود را با کیفیت بهتری ارائه دهند، توسعه و پیشرفت آن کشور شتاب بیش‌تری خواهد گرفت (فروغی و خرازی، ۱۳۸۴؛ به نقل از نوکاریزی و زینلی چهکنند، ۱۳۹۱: ۷۴).

در نمودار ۴ پرکارترین نویسندگان مجله به همراه تعداد مقالات و درصد مشارکت آن‌ها مشاهده می‌شود. با نگاهی به جدول ملاحظه می‌گردد که "پورمحمدی" با ۱۱ مقاله در صدر پرکارترین نویسندگان این مجله قرار دارد و "حسین‌زاده دلیر" و "جهانبخش اصل" با ۱۰ مقاله در رتبه دوم جای دارند. پس از او "تقوایی" با ۸ مقاله رتبه سوم نویسندگان پرکار را به خود اختصاص داده است. پس از این افراد، "ضرابی، قربانی، ساری‌صراف، خورشیددوست، روستایی و رضایی مقدم" در لیست ده نویسنده پرکار این مجله قرار دارند.

نمودار (۴) پرکارترین نویسندگان مجله جغرافیا و برنامه‌ریزی

$$\text{درجه همکاری یا } DC^6: DC = \frac{f_1}{N}$$

f_1 = تعداد مقالات دارای یک نویسنده که در دوره زمانی مشخصی منتشر شده‌اند.
 N = تعداد کل مدرک تولید شده در همان دوره زمانی (آجی فیروکی و همکاران، ۱۳۸۶: ۱۷۳).

برای محاسبه نسبت مقالات دارای چندنویسنده از شاخص درجه همکاری یا DC استفاده شد. این شاخص بیانگر نسبت مقالات چند نویسنده به کل مقالات می‌باشد. همان‌گونه که در جدول شماره ۵ ملاحظه می‌گردد، درجه همکاری نویسنده در پنج سال مورد نظر تقریباً یکسان است ولی در سال ۱۳۹۲ نسبت به سال‌های دیگر بالاتر است و این مساله حاکی از آن است که نویسندگان مجله در این سال تمایل بیشتری به هم‌نویسندگی داشتند و تلاش کردند از تخصص سایر نویسندگان در تولیدات مشترک بهره‌جویند. درجه همکاری این مجله در سال ۱۳۹۰ به نسبت سایر سال‌ها پایین‌تر بوده است. میانگین درجه همکاری نویسندگان در این پنج سال، ۰/۸۷ است و نشان می‌دهد که نویسندگان این مجله تمایل به تولید آثار مشترک دارند.

جدول (۵) درجه همکاری گروهی نویسندگان به تفکیک شمارگان مجله

سال	درجه همکاری نویسندگان
۱۳۸۹	۰/۸۵
۱۳۹۰	۰/۸۲
۱۳۹۱	۰/۸۵
۱۳۹۲	۰/۹۶
۱۳۹۳	۰/۸۷
میانگین	۰/۸۷

$$\sum_{j=1}^K F_j$$

$$CI = \frac{\sum_{j=1}^K F_j}{N}$$

شاخص همکاری یا CI:

F_j = تعداد مقالات دارای j نویسنده که در دوره زمانی مشخص در یک زمینه منتشر شده‌اند.

N = تعداد کل مقالات که در همان دوره زمانی مشخص در آن زمینه منتشر شده‌اند.

K = بیش‌ترین تعداد نویسندگان به ازای هر مقاله در یک زمینه (آجی فیروکی و همکاران، ۱۳۸۶: ۱۷۲).

برای محاسبه شاخص همکاری یا میانگین تعداد نویسندگان مقالات، از فرمول شاخص همکاری یا CI به تفکیک سال، استفاده شده است. همان‌گونه که در جدول شماره ۶ مشاهده می‌شود، روند مشارکت نویسندگان در تمامی سال‌های مورد بررسی تقریباً یکسان بوده، و این شاخص در سال ۱۳۹۲ با ۲/۷۹ نویسنده در هر مقاله بالاتر از میانگین بوده است. میانگین شاخص همکاری در هر مدرک ۲/۵۳ بوده است. به عبارتی این آمار نشان می‌دهد که در هر مدرک بیش از دو نفر با هم مشارکت داشتند و نشان‌دهنده آن است که نویسندگان این مجله به هم‌تالیفی گرایش دارند.

جدول (۶) همکاری گروهی نویسندگان به تفکیک سال

سال‌های مجله	شاخص همکاری نویسندگان
۱۳۸۹	۲/۴۹
۱۳۹۰	۲/۳۲
۱۳۹۱	۲/۶
۱۳۹۲	۲/۷۹
۱۳۹۳	۲/۴۵
میانگین	۲/۵۳

نتیجه‌گیری

نتایج پژوهش حاکی از آن است در پنج سال مورد بررسی، مجله جغرافیا و برنامه‌ریزی تعداد ۲۰۱ عنوان مقاله به چاپ رسانده است و نشان می‌دهد وضعیت تولید علم از روند رشد صعودی برخوردار بوده است. بیش‌ترین تعداد مقالات در آخرین سال بررسی (۱۳۹۳) مشهود است. مشارکت نویسندگان بیش‌تر به‌صورت درون‌موسسه‌ای بوده و این مساله بیانگر عدم تمایل مولفان به همکاری گروهی بین‌موسسه‌ای است. به‌عبارتی شناخت نسبتاً طولانی افراد یک موسسه نسبت به هم و اطمینان بیش‌تر میان آن‌ها عامل تاثیرگذار در این زمینه به‌شمار می‌رود. هم‌چنین داده‌ها نشان می‌دهد که تک نویسندگی در مجله بسیار کم بوده و ۸۷ درصد مقالات به‌صورت کار گروهی و چند نویسندگی ارائه شده است و نشان می‌دهد که روابط هم‌تالیفی بین نویسندگان مجله بسیار قوی است. این نتایج با یافته‌های افشار و همکاران و نیز Landers و Nudelman هم‌خوانی دارد به‌گونه‌ای که شواهد نشان داده که رابطه معناداری بین میزان همکاری گروهی و کیفیت بهتر مقالات وجود دارد طوری که هرچه همکاری گروهی بیش‌تر شود، کیفیت مقالات بهتر می‌شود (افشار و همکاران، ۱۳۸۸: ۱۲۴). به اعتقاد Landers و Nudelman نیز هرچه نویسندگان مقاله بیشتر باشد، جامعه علمی اعتبار بیشتری برای آن مقاله قائل می‌شود (Lee & et al, 2010: 3). میانگین درجه همکاری نویسندگان ۰/۸۷ درصد است که سال ۱۳۹۲ با ۰/۹۶ درصد بیش‌ترین میزان درجه همکاری را از آن خود نموده است و حاکی از آن است که در این سال نویسندگان از

مشارکت و هم‌تالیفی بیش‌تری بهره بردند و از ۴۷ مقاله‌ای که در این سال به چاپ رسیده تنها ۲ مقاله به صورت تک نویسنده می‌باشد و ۴۵ مقاله چند نویسنده است. این سال از لحاظ شاخص همکاری نویسندگان نیز بیش‌تر از سایر سال‌ها بوده و نسبت تعداد نویسنده به مقاله در این سال ۲/۷۹ بود که نشان می‌دهد که در این سال در هر مقاله تقریباً ۳ نفر همکاری داشتند. میانگین شاخص همکاری نویسندگان مجله در سال‌های مذکور ۲/۵۳ می‌باشد. پرکارترین نویسنده مجله "محمد رضا پورمحمدی" است که طی این سال‌ها ۱۱ مقاله به چاپ رسانده و تمامی مقالات وی به صورت چندنویسنده است. در میان موسسات پرکار، دانشگاه تبریز با ۹۷ مقاله حدود ۵۰ درصد مقالات مجله را به‌خود اختصاص داده و به‌عنوان پرکارترین موسسه شناخته شده است. بر اساس گزارش نهمین جلسه شورای راهبری پایگاه استنادی علوم جهان اسلام که در بهمن ۱۳۹۲ اعلام شده است مجله جغرافیا و برنامه‌ریزی توانسته ضریب تاثیر ۰/۱۲۵ کسب نماید و نشان می‌دهد که مقالات این مجله در جامعه علمی مورد توجه سایر پژوهشگران قرار می‌گیرد با این حال انتظار می‌رود که نویسندگان مجله با رعایت الگوی هم‌تالیفی از مقالات و دستاوردهای جدید سایر پژوهشگران در حوزه خود استفاده نمایند و سطح دانش خود را ارتقا دهند تا بتوانند مقالاتی تالیف نمایند که مورد توجه سایرین قرار گیرد و نیازهای پژوهشی جامعه را برآورده نمایند.

منابع

- آجی فیروکی، ایزولا؛ بارل، کیو؛ تگ، ژان (۱۳۸۶)، «ضریب همکاری: مقیاسی برای اندازه‌گیری میزان همکاری در تحقیقات»، *پژوهشنامه پردازش و مدیریت اطلاعات*، مترجم: عبدالحسین فرج پهلوی، شماره ۱-۲، سال ۲۳، ۱۷۱-۱۸۵.
- اسدی، مریم؛ جولایی، سمیه؛ ثقفی، سامان؛ بذرافشان، اعظم (۱۳۹۲)، «همکاری‌های علمی و شبکه‌های هم‌تألیفی در تولیدات علمی دانشگاه صنعتی شریف در طول سال‌های ۲۰۰۵-۲۰۱۰»، *فصلنامه مطالعات ملی کتابداری و سازماندهی اطلاعات*، شماره ۱، سال ۲۴، ۱۶۷-۱۸۶.
- اسدی، مریم؛ ثقفی، سامان (۱۳۹۲)، «بررسی میزان هم‌تألیفی پژوهشگران ایرانی در حوزه فنی و مهندسی در سال‌های ۱۹۹۰ تا ۲۰۱۰»، *فصلنامه آموزش مهندسی ایران*، شماره ۵۵، سال ۱۴، ۱۱۱-۱۳۴.
- حیدری، معصومه؛ صفوی، زینب (۱۳۹۱)، «ضریب همکاری گروهی نویسندگان مقالات مجله پژوهش در پزشکی»، *پژوهش در پزشکی*، شماره ۲، سال ۳۶، ۱۰۹-۱۱۳.
- دیده‌گاه، فرشته؛ عرفان‌منش، محمدمین؛ پرتو، پردیس (۱۳۹۰)، «کارنامه همکاری علمی ایران و کشورهای عضو سازمان کنفرانس اسلامی طی سال‌های ۱۹۰۰ تا ۲۰۰۸»، *فصلنامه مطالعات ملی کتابداری و سازماندهی اطلاعات*، شماره ۲، سال ۲۲، ۹۴-۱۰۸.
- پاپی، زینب؛ نوشین‌فرد، فاطمه (۱۳۹۳)، «الگوی هم‌تألیفی پژوهشگران ایرانی حوزه سم‌شناسی در پایگاه موسسه اطلاعات علمی ۱۹۹۱ تا ۲۰۱۱»، *مدیریت اطلاعات سلامت*، شماره ۱، سال ۱۱، ۴۹-۵۹.
- رحیمی، ماریه؛ فتاحی، رحمت‌الله (۱۳۸۶)، «همکاری علمی و تولید اطلاعات: نگاهی به مفاهیم و الگوهای رایج در تولید علمی مشترک»، *فصلنامه مطالعات ملی کتابداری و سازماندهی اطلاعات*، شماره ۳، سال ۱۸، ۲۳۵-۲۴۸.
- رسول‌آبادی، مسعود؛ حیدری، عطاءالله؛ زارعی، مزده؛ خضری، ادیب؛ غریبی، فردین (۱۳۹۴)، «الگوی همکاری علمی در مقالات نمایه شده دانشگاه علوم پزشکی کردستان در بانک

- استنادی اسکوپوس از سال ۲۰۱۰ تا ۲۰۱۴». *مجله علمی دانشگاه علوم پزشکی کردستان*، سال ۲۰، ۱۰۵-۱۱۲.
- قهنویه، حسن؛ موحدی، فریده؛ یارمحمدیان، محمدحسین؛ عجمی، سیما (۱۳۹۰)، «تحلیل محتوایی و استنادی مقالات چاپ شده در مجله علمی پژوهشی مدیریت اطلاعات سلامت»، *مدیریت اطلاعات سلامت*، شماره ۱، سال ۸، ۸۶-۹۶.
- کومار، کریشان (۱۳۷۴)، «روش‌های پژوهش در کتابداری و اطلاع‌رسانی»، مترجم: فاطمه رهادوست، تهران، کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران.
- محمدی، مسعود؛ قاضی میرسعید، جواد؛ آقایی، عباس؛ رستگاری‌مهر، بابک؛ کلبادی نژاد، کمیل؛ احسانی چیمه، الهام؛ محبوبی، محمد (۱۳۹۳)، «رابطه میزان همکاری گروهی با تعداد استناد به مقالات چاپ شده در مجلات انگلیسی زبان وزارت بهداشت نمایه شده در Web of Science (۱۱-۲۰۰۵)، *ماهنامه علمی پژوهشی دانشگاه علوم پزشکی کرمانشاه*، شماره ۱۲، سال ۱۸، ۷۱۵-۷۲۵.
- مقصودی، مجتبی؛ دوستدار، رضا (۱۳۹۲)، «تحلیل توصیفی و استنادی مقالات پژوهشنامه علوم سیاسی»، *پژوهشنامه علوم سیاسی*، شماره ۱، سال ۹، ۳۳-۵۹.
- نوکاریزی، محسن؛ زینلی چهکنند، اکرم (۱۳۹۱)، «تحلیل کمی تولیدات اعضای هیات علمی دانشگاه فردوسی مشهد از سال ۲۰۰۰ تا ۲۰۱۰»، *پژوهش‌نامه کتابداری و اطلاع‌رسانی*، شماره ۲، سال ۲، ۷۳-۹۸.
- افشار، مینا؛ عبدالمجید، امیرحسین؛ دانش، فرشید (۱۳۸۸)، «میزان استنادات و مشارکت گروهی نویسندگان مقالات مجله پژوهش در علوم پزشکی»، *مدیریت اطلاعات سلامت*، شماره ۲، سال ۶، ۱۲۳-۱۳۲.
- Lee, K.; Brownstein, JS.; Mills, RG.; Kohane, IS. (2010), "Does collocation inform the impact of collaboration?", *PLUS ONE*, Vol 5, No 12, pp1-6.
- Dunder H.; Lewis R. (1998), "Determinant of research productivity in higher education", *Research in Higher Education*, Vol. 9, No 6, pp 607-31.

- Hart RL. (2000), "Collaborative publication by university librarians: An exploratory study", *Journal of Academic Librarianship*, No 26, 94-99.
- Hill, K. (2006), "University in the US National Innovation System", Arizona State University, pp 10-22.
- Chen, S.R.; Chiu, W.T.; HO Y.S. (2006), "Asthma in children: mapping the literature by bibliometrics analysis", *Revue Française d'Allergologie et d'Immunologie Clinique*, Vol 45, No. 6, pp ۴۴۲-446.
- Cho, Ch.Ch; Hu, M.W; Liu, M.Ch. (2010), "Improvements in productivity based on co-authorship: A case study of published articles in China", *Scientometrics*, No 85, pp 463-470.